

ACC. N.R. M. 6186 : 1-66.

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. H. L. Linn.  
Härad: Ämnebo. Adress: Torsh. Lagen.  
Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
Uppteckningsår: 1939. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Handel och marknad I.

sv. i Upps. N. 148.

Blad 1-66.

|                               |        |
|-------------------------------|--------|
| Tobakshandel & tobaksbruk et. | s. 44. |
| Pottaska.                     | s. 49. |
| Oxadrift.                     | s. 51. |

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: P. H. Ranson  
 Härad: Funnebo Adress: Trölag, Ragan  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1939 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

I

Handel och marknad.

1. Den gamla "Kongavä-  
 gen" från Stockholm till Malmö  
 resp. Helsingborg har blivit  
 kallad för "medeltidens snällvägs-  
 förbindelse genom landet." Och på  
 längs denna väg var den egent-  
 ligen landsvägen mellan huvud-  
 staden och de nämnda hamnstä-  
 derna vid Öresund både på den sam-  
 ma en mycket viktig både när  
 och fjärrväg. Bortom de reguljära  
 med postvägarna förseende på

ACC. N:R.

6186

Landskap: Småland.Upptecknat av: J. H. P. Larsson.Härad: Stenungs.Adress: Torshagen, Sagan.Socken: Berga.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939.

Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ofta möter med vilkåren just till  
och från utlandet för regeringens  
och de ställiga organens stik-  
ning. Militärtransporter byggas ofta  
här fram och de många, många  
handelsfärdena för hästskjuts och  
till de skånska gäststäderna hade  
denna väg på sin förtull. Men  
sedan första stambanan på 1860-talet  
och Skåne. Smålands järnväg 1899" för  
bortas var det slut med all järn-  
trafik på lantvägarna. och det der-  
na hade överlägits av järnvägar  
och sedan var <sup>det</sup> en ganska liten

Skriv endast på denna sida!

1) De ställiga färderna var den första stambanan tillhanda.

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland.Upptecknat av: Th. Rönner,Härad: Smålands.Adress: Fröj. Lager.Socken: Berga.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1929.

Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

samfundet i Antovägen ända  
till ännu efter vältkriget, då bil-  
trafikken i alla som i gång.

Den betant och Lagan  
genom Smålands härad parallellt  
med nämnda landsväg, som i  
grund består av Kallas Laga-  
stigen, samt Laga. eller Berga-  
den - en rullstensås som är 8 mynnil  
lång. Lagan eller dess bifoder ge-  
omflyttat Gjöra. Solmen, Olidsten,  
Oliden och Rven. Dessa Gjöra och  
floder utgöra ett betydande vatten-  
system och är de många forngjude

Skriv endast på denna sida!



6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland.Upptecknat av: P. O. Karon.Härad: Funbo.Adress: Torshög, Funbo.Socken: Berga

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Som gjorts i dessa och vid dess  
stränder kan man dra den slut-  
satsen, att detta vattensystem ut-  
gjorde en betydande förbindelseled redan  
under stenåldern. Kattenvägarna voro  
ju de främsta kommunikationsle-  
dena med öfvervärlden på den ti-  
den och man kan därför utgå ifrån,  
att dessa lida sina största föränd-  
ringar är tillbakå.

Av 35 runstensar inom Skovs-  
bergs län finnas nu 19 inom Fun-  
bo härad, varav 4 i Berga och 1  
i värdar av Vittaryds och Örnåps  
län. Detta är dock en lista.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: J. H. Rasm.  
 Härad: Emmets. Adress: Torlag, Sjöen  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1929. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

arkivar. Österligare & norra för-  
 nos innumade i Berga gamla me-  
 deltidshuset med rullorna mot det  
 tinda <sup>inne</sup> i kyrkorummen. Dessa rulle-  
 nar ha förmodligen inpassats i  
 rummet till den nuvarande kyr-  
 kan. Men för ett sådant sätt att  
 de blivit gömda för eftervärlden.  
 Man hade väl stillet för ombyggn-  
 aden ingen misstänkt för det gamla  
 och man kan därför nu förmoda  
 sig önska att inte även de båda  
 kvarlämnade rullornas kommit  
 till användning för samma ändamål.

ACC. NR. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. H. Rönner.  
 Härad: Tunnsjö. Adress: Torslag, Rönner.  
 Socken: Berga. Berättat av:  
 Uppteckningsår: 1929. Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

De inskriptionerna på sten av des-  
 sa runstens framgår att de blivit  
 restade öfver Rylandsfarare, men den  
 som står vid Rönnerfärdens herregård:  
 Olssonfärd. Stenen var rest öfver en  
 person som reste åt annat håll,  
 nämligen till Brekland. Man kan  
 således se i den nämnda runnen  
 på dessa runnor som under Olsson-  
 färdens härifrån ställdes sina bje-  
 va längresor sigal till Thorbjörn.  
 Fanninen var som till det mera  
 avsevärd. Heltas inte vid Metelha-  
 resten.

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: P. H. Kärn.

Härad: Tunnebo.

Adress: Trola, Ryd.

Socken: Berga.

Berättat av: Johan Jönsson

Uppteckningsår: 1777.

Född år 1826. Vidsång, död 1915

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

7

I Trola, Ryd, Småland, n. 1875 en större silversmycke från slutet av Vikingatiden av förfärdigad av Karl Magnusson. ~~Förfärdigad~~ hade nedgrävt vid ~~en~~ större jordast sten och när denna den 23 augusti s. d. slut. de nedgrävas kom det mäktiga fyndet i dagen. Genom den större förfärdigaren Emma Olof Hjertén-Perwallius förmedling kom detta i Smålands museum i Västerås, där det nu förvaras. Enligt uppgift från förfärdigaren av läroverksamheten L. H. Rindquist innehåller samlingen

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: J. H. Casson  
 Härad: Ämnebo Adress: Förlag, Ämnebo  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1939 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

190 silvermynt och 10 silverband eller  
 smyck av samma metall.

När den personen var som  
 utvalde denna förvaringsplats för sin  
 skatt, medan han själv bodde  
 på gården ut till den sistnämnda  
 delaren till främmande län,  
 varifrån han sedan återvände <sup>ä till</sup> och  
 någon annan person hade inte  
 blivit invigd i var han hade sin  
 skattstuga, och för denna finge  
 sig i att förvara i över 800 år.  
 De myntens årtal kan man emell-  
 öftid säga den slutningen, att fundera

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6186

9

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Th. A. Ranson.

Härad: Sunnerbo.

Adress: Stora Sjögar.

Socken: Berga.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1929.

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Blivits nedlagd omkring 1070-1080 e. Krists.  
 Mjuten äro danska, anglosachsiska,  
 tyska, tyska fursar och biskopars,  
 nederländska, olika städer: Tyskland  
 m. fl. Man förtärla här, att denne  
 Öfving haft vidsträckt förbindelse  
 i olika länder och man kan även  
 gissa sig till att han varit en af  
 färsman. Som bekant vände man sig  
 i allmänhet icke med mycket pen-  
 gas på den tiden och därför förtärla  
 man, att den gälda skatten repre-  
 senterade ett relativt högt värde.

Öfver ifrågasättande tid möjligt

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: A. H. Hansson.  
 Härad: Ämnebo. Adress: Torshög, Sagan.  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1919. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Har från Berga en förgrening av  
 stora landsvägen, vilken ledde till  
 Växjö. Man anser att det varit  
 från Vidinge. Som först nämnd den  
 som tillfartsväg och vilken på lik-  
 nande sätt deponerat sina tillgån-  
 gar i mynnis och metall. Några  
 för deponierad ha blivit gjorda  
 på andra ställen i närheten av  
 denna väg.

Redan under förhistorisk  
 tid har Berga, kanske på grund  
 av sitt centrala läge med för då-  
 tida förhållanden stundom kommunikation,

ACC. N: 6186

Landskap: SmålandUpptecknat av: P. H. Karson.Härad: SunneboAdress: Torslag, Eagan.Socken: Berga.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1929

Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

varit en centralpunkt i Kinnareden  
i såväl mekaniskt hantverks-  
som (Tings- och offerställe. Under  
jårnåldern, särskilt Vikingatiden, har  
denna Trakt varit oerhörtigen fab-  
rikts befolkad och denna är de  
många gravfält och ättehögarna,  
som finnas här från den tiden. Man  
kan förmoda sig öfver att så mycket  
folk kunnat behålla sin bärgning här,  
men man förstår att den andra viktiga  
mångsyssla är jordbruket de varit an-  
dligt. Jakt är i Skogarna och fisket i  
Örarna spelade på den tiden en icke

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: S. H. Ranson.

Härad: Sunnemo.

Adress: Trolöf, Sagan.

Socken: Berga

Berättat av:

Uppteckningsår: 1929

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

oväsentlig roll i folkförsörjningen. Det  
gjordes också att man av sjö- och  
myrmarkens exploatering i sin om-  
fattning bedde sig arbetsmöjlighe-  
ter och utkommat. Produktionen av  
guld skedde i stor omfattning ge-  
nom de Visingar, som bedrevs högen-  
skap med järnsten, järn och andra  
varor till kontinenten.

Att Berga marknad först  
började att hållas är en inte god  
att säga. Det är möjligt att den  
en gång uppkommit helt spontant  
på så sätt att man utan några

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: P. H. Rasmus  
 Härad: Traneberg Adress: Torshög, Ryd.  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1929 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Som helst beslut eller förordning från  
 det allmännas sida här förbjöd  
 att mitta upp för att sälja och  
 köpa, och att denna köpskap  
 blev förlagd till regelbundna tider och  
 dagar. Berga marknad hade stors  
 anseende i den gamla tiden. Här  
 möttes folk från vitt skilda håll för  
 att köpa och sälja, och den varade  
 i flera dagar i rad, ja, kanske  
 veckor i sven. Senna stormarknad  
 blev, troligen på 1600-talet, flyttad här  
 ifrån till Gunglby. Bådgivaregärdens  
 skrädder hade av äldre varit förlagd

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: M. Jönsson.

Härad: Sunnerbo.

Adress: Torshög, Ragan.

Socken: Berga

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

15

Berga den storsåsen, och Berga gamla marknad kallades vid en. gånge nämnda tidpunkter. Trölingen blev Berga marknad flyttad till Gjungeby vid tiden för gästgiveriets förflyttning dit, såltes i början av 1600-talet. Cläijörarna, som frimarknad denna då var, synes ha haft en viss förhållande för Berga gamla marknad plats och begärde därför vid 1637 en riksdag att i stället för Gjungeby få hålla sina frimarknader i Berga. Det blev mycket bråk om den saken och marknader var även under några

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

6186

Landskap: Länland. Upptecknat av: P. O. Lamm.  
 Härad: Lammö. Adress: Tolag, Lammö.  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1939. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

är i slutet av 1600-talet återflyttad  
 till Berga. Det vill också nämnas  
 att om man i tid fördelade  
 börsen mellan dessa båda  
 gårdar på en sida, att Berga fick  
 ommar. och Gjungeby Borsmarkna-  
 den. Börsen angående denna förs  
 avgjordes av Hovmestarkollegium till  
 förmån för Gjungeby, enligt dess res.  
 Avslutad den 20 juni 1720 och sedan den  
 tiden hava dessa marknader varit  
 dit förlagda. Borsmarknaderna därestades  
 upphävs i början av detta sekel, men  
 Borsmarknaderna följande år.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: P. H. Rasmus  
 Härad: Funnebo Adress: Tolag, Sjöga  
 Socken: Berga Berättat av: Maja Samuelson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1813 i Tolag, b. d. 1903

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Under mitten av 1800-talet tillkom  
 Ljungby vintermarknad, som hölls  
 den 9 mars eller tiden närmast  
 däromkring.

I mitten av 1890-talet upplöste  
 de man återigen Berga marknad,  
 då kreatursmötet med försäljning  
 av kreatur, hemsjåjd etc. m. började  
 att hållas i Tolag, den första helg.  
 fria ledagen i april och september  
 framträdde. Dessa kreatursmöten som  
 fastades med stort intresse av  
 folk från vitt skilda håll och till.  
 försen av salubjuden björ var mycket

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. O. Rönner.  
 Härad: Stenungs. Adress: Tollarp, Sjöbo.  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1919. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

str. Efter Skåne. Smålands järnväg  
 tillkommet vid Scherströms flyttades  
 denna anordnade till Sjöbo sta-  
 tion, varifrån de 1915 flyttades till  
 den anordnade platsen på Bergas  
 ägor i närheten av Berga kyrka  
 samtidigt som denna möten utö-  
 nades med en bänk, nämligen i sta-  
 tionen i november. På grund av  
 flera bidragande orsaker har till-  
 förseln av björ vid denna anordnade  
 tillfällen under de senare åren i när-  
 heten varit avtagit. Man håller sig  
 inte länge med den arten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186.

Landskap: Småland. Upptecknat av: A. B. Rönner  
 Härad: Tunnab. Adress: Talarp. Sjögar.  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1929 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Stadshjernen leveras numera huvudsakligen till stadsborna direkt och landbrukarna äro äro mer och mer till att hålla nationella markter, varför det blir allt färre och o. a. dyg, som marknadsföras.

Under medeltiden tillhörde Finnveden som bekant Linköpings stift. Biskop Henrik som ägde då en gård i Berga, där han brukade bo, när han företog sina visitations resor i denna del af stiftet. Det var på den tiden länge till närmast städ

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: P. O. Larsson

Härad: Sunnerbo.

Adress: Torbjörn Larsson

Socken: Berga

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

20

Här från dess bygge. Konung  
 Magnus Ladulås utgäfvade år 1279  
 statsprivilegier för Berga stad, som  
 enligt uttalandet: Det kungliga  
 brevet skulle anläggas på biskops-  
 Jens egen jord. Staden störe ut-  
 veckling fick inte Berga stad,  
 därunder var läget utöf för strategiskt  
 och dess bebyggelse blev grund  
 av smokarna, som med oblid  
 ägar sig ut i handelsstad här  
 från till ständ, när de under sek.  
 deras lopp från till freden i Rostock  
 1658 ofta drogs fram genom dessa

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: H. H. Kärn.

Härad: Sunnerbo.

Adress: Trilap, Egan.

Socken: Berga.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

gamla gränabygder, där de härjade  
och brände. Bishop Henrik Berg som  
bekant under sin جوانلوان gräns-  
gande är, var för han heller inte fick  
tillfälle att realisera sitt program  
rörande stadens bebyggelse. Ali ha  
emellertid namnet Torg eller Torges  
på en gård här i Berga såsom  
minne från den tiden. Vid Torg  
Torges gård har man under grävning  
påträffat grunderna till flera hus,  
som tydligen jämnas med marken  
genom eldens framfart. I dessa hus.  
De ha även låg en del jämförande påträffat.

Skriv endast på denna sida

6186

ACC. - N:R. \_\_\_\_\_

Landskap: Småland.Upptecknat av: A. Th. Hansson.Härad: Jönköpings.Adress: Torslagssågen.Socken: Berga.Berättat av: Knut F. U. Malmberg.Uppteckningsår: 1939

Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

21

På en del andra ställen ha också  
 konstnärer Jönköping, liksom en del stenså-  
 ningar, som tyda på att de varit  
 länningar från den forna staden.  
 Såsom viktig handelsvaror på detta  
 torp nämnes jönköpings kumle, lön-  
 narps silk och klättinge nötte.  
 Det kungliga brevet angående stads-  
 rättigheter för Berga finnes ännu i  
 behåll. Bland Rikshöfdingens berga-  
 mentaber och utgår detta dokument,  
 enligt uppgift, det äldsta i bevarat  
 runde stadsber här i Sverige.

6186

ACC. N:R.

23

Landskap: Småland, Upptecknat av: P. H. Kärn  
 Härad: Smålands, Adress: Torshagen, Örebro  
 Socken: Berga, Berättat av: G. J. Johansson  
 Uppteckningsår: 1939, Född år 1833 i Åsarna, död 1915

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Chandresor ha en äldre fri-  
 tagis härifrån. Dessa var stäl-  
 lna till de skänkta gjordena Mal-  
 mö och Skåringby, till Skåringstad  
 och Örebro samt till Västra,  
 Jönköping och Kristianstad m. fl. orter.  
 "Karakia" (Fridhals) som den uae-  
 nare kallades var i huvudsak en  
 till olika slag slag, nämligen:

1. Personer som gjorde kringse-  
 en för att förvärfva eller blott  
 rikshög för eget behov, varvid afst-  
 en eller <sup>guld</sup> ~~guld~~ granna var med  
 i sällskapet. Skickligt under sin

ACC. N:R. 6186

24

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. H. L. Lennar.  
 Härad: Tummebo. Adress: Torshög, Lagan.  
 Socken: Berga. Berättat av: P. H. L. Lennar.  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1813 i Torshög.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

är och nöta var man förmogen till  
 att fara till närmaste öfverstad för  
 att tillgodose behovet av brödsäd.  
 Till Västra stad reste många före-  
 trädsvär under Tiofidsmånsen i  
 februari månad.

2. Personer som i hembygden upp-  
 köpte olika slags produkter så-  
 som smör, olika slags skinn, jätt-  
 arska m.m., vilka varor inför-  
 des till staden för att där använd-  
 ras. I stället tillhandlade eller till-  
 bytte man sig olika slags han-  
 delsvärar såsom salt, kryddor,

ACC. NR. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. W. Kärn.  
 Härad: Smålands. Adress: Torshagen, Sagan.  
 Socken: Berga. Berättat av: Per Olafsson Samuelson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1813 i Torshagen

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

utspick, till, kaffe och socker m.m.  
 Dessa varor användades sedan på  
 kyrkbänken efter gudstjänstens slut  
 söndagen efter Annakonssten. En del  
 pojkar anhållande sina besökare va-  
 ro hos gästbuden och andra åter-  
 igen fingo dem i utbyte för varor,  
 när denne kom till gården i detta  
 ärende.

3. Personer som hörde på kyr-  
 ockan släp avskick från bänken i  
 Småland med till Skåne och Ann-  
 gade handelsvaror i återläm till de  
 handelsmän som bodde i Vänersborg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. H. Ranson.  
 Härad: Funbo. Adress: Torlag, Lagan.  
 Socken: Berga. Berättat av: E. J. Johansson  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1853: död 1915.

26  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

Jönköping m. fl. större järns rivets  
 landet.

För vidöfver 1826 och för  
 följande är berättas Ranson som man  
 härifrån måste veta den kända vä-  
 gen till Halmstad, som var den  
 närmaste gästboden, för att köpa  
 säd. En ung man från Berga, född  
 1806, skulle bli far med till den  
 holländska hamnstaden för köst.  
 Skjutis för att köpa säd. Till resväg  
 skap. Fick han en gammal Torpare från  
 samma Trakt, vilken hade samma  
 ärende till Halmstad. Han fick äka

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. H. R. Rasm.  
 Härad: Sunnebo. Adress: Torshög, Sjöbo.  
 Socken: Berga. Berättat av: Per Kaja Danielson.  
 Uppteckningsår: 1909. Född år 1813 i Torshög, död 1903.

27  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

med och sin såd<sup>fäst</sup> hemhörd hos man-  
 nen i fråga. När dessa båda rese-  
 när kommo till staden bjöd yng-  
 lingen sin vacker och på riktigt med  
 mat. Bubben fick äta på mycket  
 han förmådde, men detta bekom ho-  
 nom inte väl. Han hade inte på  
 lång tid besömmen fäst tillfredsstäl-  
 la sin hunger med ordentlig mat  
 utan fäst nöja sig med den nöd-  
 kost som under dessa nödens tider  
 bestod de fattiga i samhället. Den  
 bästa maten konsumerade han i  
 allt för ymnig mängd för att hans



6186

ACC. N.R.

28

Landskap: Småland.

Upptecknat av: P. H. Rasm.

Härad: Sunnebo.

Adress: Torsås, Rågen.

Socken: Berga

Berättat av: P. H. Rasm.

Uppteckningsår: 1929

Född år 1813 i Torsås, död 1903

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

om de skulle kunna smitta densam-  
ma. På hemmet från staden blev  
han sjuk och dog. Gynsligen kom  
en i en ringhet jernstål situation  
genom det intressanta dödsfallet, då  
han fick hemföra sin nekromat  
som fick flera betydande häntel-  
se gjorde ett djupt intresse hos den  
unge mannen, som med vemod<sup>oför</sup> ber-  
skade omfala densamma så länge  
han levde.

Det var inte alla som på  
den tiden hade möjlighet till en så  
när efter händelsen, när de skulle

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: P. B. Larsson  
 Härad: Junnebo Adress: Torsås, Lager  
 Socken: Berga Berättat av: En Maria Danielsson  
 Uppteckningsår: 1909 Född år 1813 i Torsås, död 1903

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Bege sig istad den långa vägen till  
 Skalmstad för att njuta brödsid.  
 Om många berättas det, att de drogo  
 en härra fram och tillbaka dit  
 och för återvägen hade de den  
 lastad med den i staden inköpta  
 säden.

Om nämndemannen Daniel:  
 Jönshatorpet, Vittaryds socken, be-  
 rättas att han skulle varit en av  
 sin samtids rikaste bönder i Jun-  
 nebo härad. I sällskap med flera  
 andra från sin hemtrakt reste han  
 vid tiden för nämnda nöd till

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: N. W. Larsson.

Härad: Tunmetsbo.

Adress: Torsås, Torsås.

Socken: Berga.

Berättat av: Salomon Jonsson.

Uppteckningsår: 1939.

Född år i Torsås, död

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

80

Halmsårl för att köpa brödsårl.  
 Daniel upprättade i ofärdigast vad  
 matskosterna och grova smorliders  
 stölar. Brödsårlsländan ville inte  
 betra den i farlig dräkt i förde  
 Smålandsborden, men då det da-  
 niel honom följa med sig ut  
 till sin skjut för att visa de med  
 föda värdepulla silverfremäten och  
 pengarna. "Nu, gubbe lille, för du  
 köpa på mycket du vill", sade gro-  
 soren och Daniel fick köpa sitt  
 ärende utstätt. Men detta blev inte  
 den enda Halmsårlsländan i den

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland, Upptecknat av: H. H. Larsson  
 Härad: Funnebo, Adress: Stora, Ragan  
 Socken: Berga, Berättat av: Salomon Johansson  
 Uppteckningsår: 1739, Född år \_\_\_\_\_ i Stiglinge, Lid

3/  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

nödstider som nämndemännen i  
 Funnebo församling. Han var en myg-  
 get hjälpsam man, som med sin  
 förmögenhet bistod många hjälpsö-  
 kande, så att han själv blev  
 renönd på ägodelar eller i varje fall  
 saknade inte hade mera därav än  
 vad han själv behövde.

På Västerås Långfredsmässan  
 anställd i februari månad reste man  
 för att sälja linne och andra väv-  
 nader m. fl. slag. Vår och inköpta  
 varor i affären i staden eller i mark-  
 nadsställen på Torget. På en och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. 6186

Landskap: Småland.

Härad: Sunnerbo.

Socken: Berg.

Uppteckningsår: 1909

Upptecknat av: T. H. A. Larsson

Adress: Värmland, Lagen.

Berättat av: En Sveriges Svensson

Född år 1879 i Luleå.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Tillbaka till Luleå var det en bon-  
de i denna socken (från Åslova), som  
begär sig det för att sälja en lin-  
nevis och en jernsarna där för köpa  
en bibel, vilken han fört i sin famn  
i det hemmet. Det var i en tid  
då både ord värderades högt och  
man vägrade att köpa, besöka och köpa.  
något för att bli ägare till det som  
var.

Vägen till Halmstad. En (hosi-  
gär) från Luleå med landsvägen till  
Halmstad och därifrån avtog man  
och kom in på den gamla vägen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

33

Landskap: Småland Upptecknat av: H. B. E. E. E.  
 Härad: Ämnebo Adress: Torsås, Lager  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1939 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

som över Green och Öra samt  
 genom Simlångsholmen och  
 ner till Långnas stad. Till Örejö  
 reste man antingen över Rydaholm  
 och Ö eller över Rydaby, Hjorts-  
 berg och Skovsta.

"Färdkåsa", vilken syftes på  
 sigt eller mera tillfälligt gjorde  
 handelsresor till städerna, fanns det  
 inte på så här västsidan här i  
 dessa bygder och dessa handels-  
 män blev överflödiga i mitten av  
 1800-talet, då de första butikerna kom-  
 mo till stånd, varefter allmänheten

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Härad: Sunnebo.

Socken: Berga

Upppteckningsår: 1939

Uppptecknat av: J. H. Rasm.

Adress: Torshagen, Berga.

Berättat av:

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Jordade sina varmintör här i stället  
för på Byghusen. En och annan  
upptäckt av lantmannaprodukter i  
gårdarna försvann nog med denna  
affär även efter den tiden, men i  
minnen som dessa på grund av ålder  
och försvagad hälsa måste upphöra  
med sin verksamhet blev detta affärs-  
system alltså nedlagt. Efter värvning-  
ens tillkomst var det heller inte länge  
konande att göra längre till stä-  
na efter nödsnöj.

På 1600-talet var det ett par  
områden i denna församling eller

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

35

Landskap: Småland.

Upptecknat av: H. H. Kärn.

Härad: Smålands.

Adress: Torlag, Ragam.

Socken: Berga.

Berättat av: Emilia Danielson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1813 i Torlag, död 1903

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Stort stöde om nuvarande Ragams stätt  
ansamhälle, vilkas föräldrar voro så fatt-  
liga, att de inte hade annat än  
vågar framtidsmedel till sina gos-  
ar, när de gick omkring här i sock-  
nen och Borge. Borgearna gick, som  
vi många andra på den tiden, till  
något bege till ut i världen för att på  
egen hand söka förvärga sitt bröd.  
De kommo till Göteborg, där den  
ene av bröderna fick anställning <sup>som öppningspojke</sup> i en  
stort handelsbutik, där inte mindre  
än 8 bokhållare hade arbete, och den  
andre fick plats i en prussalare.

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. 6186

36

Landskap: Småland, Upptecknat av: Th. H. Larsson,  
 Härad: Sunnebo, Adress: Torup, Sagan.  
 Socken: Berga, Berättat av: Fru Haja Danielson  
 Uppteckningsår: 1929, Född år 1813 i Torup, bild 1903

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Jabik. Det gick både dessa pojkar  
 väl i händer, de hade inte blivit  
 bröckända i hemmet utan fingo de  
 redan från barns ben på vad det  
 ville säga att rumba och försöka.  
 När de kommo ut i världen för att  
 söka sin rikedom blevo de iboga, ena  
 giska och jiltliga personer, som  
 snart förskaffade sig förtroende såväl  
 hos sina principer som bland <sup>dem</sup> de i  
 öfrigt kommo i beöring med.

Men som tiden gick gick  
 man emellanåt göra till dessa  
 bröder med någon "färdhå", som varit

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

37

Landskap: Småland.

Upptecknat av: P. H. Hansen

Härad: Sunnebo.

Adress: Torshärad, Lagan

Socken: Berga

Berättat av: P. H. Hansen

Uppteckningsår: 1929

Född år 1812 i Torshärad, död 1903.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

på långt borta i affären som  
 ända nere i Göteborg. Hållning med  
 födes då från föräldrarna till den  
 och de föräldrade heller inte att  
 återgå till hållningarna samt hemman  
 den handelsvarer i Sverige till sina  
 fattiga föräldrar med de besökande föra  
 hälsa från Berga. Både bröderna ha  
 de god tur och avancerade samt  
 blev rika och ansetta män. Vid  
 ett besök i hembygden efter föräldrarnas  
 död reses en minnesvård på deras  
 grav, vilken <sup>vid</sup> föräldrade står upprest på  
 Berga kyrkogård. Finskifternen ä vides

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **6186**

38

Landskap: Småland Upptecknat av: M. H. Larsson  
 Härad: Funnebo Adress: Torlag, Cagnu  
 Socken: Berga Berättat av: Fr. Maria Danielsson  
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1813 i Torlag, död 1903

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Lyder M. A.: "Och skall man göra sina  
 föräldrar, när de en för mycket god  
 tjäna ha?" De gamle bergarna  
 kände denna instiftelse med förundran.  
 Men när de för den fattige det varit  
 för dessa föräldrar och för liden de  
 förmodade göra för sina barn. Men  
 hade den till föräldrar och barnens.  
 Men det var hos barnen inte desto  
 mindre för det. Såsom minne från  
 de båda grubbarnas hembygdsbesök  
 där Berga Myra en röd måsskåp  
 med årtal 1693, vilken för några år  
 sedan renoverades i Håsholm och

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: J. H. Jansson.

Härad: Tunmenbo.

Adress: Torlag, Cayan.

Socken: Berga.

Berättat av: En Hija Danielsson.

Uppteckningsår: 1779

Född år 1813 i Torlag, död 1903.

39

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Jordbruket användes när prästerna  
här misshandlade vid höghögskolegården.

En handelsresa till  
och till Göteborg tog 14 dagars tid  
i anrop. På den tiden tog även  
klädnad och sedan den gamla göteborg  
borgerligen genom norra Västska hä-  
rad och Västergötland.

I Torpet, Äppelåns, bodde:  
förra delen av 1800. Tillsammans bodde  
vid namn Erik Thorsen. Denne var  
hade varit god gästgiver till städer.  
nu, och det var blott för egen  
räkning eller om han också brukade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Härad: Sunnebo.

Socken: Berga

Uppteckningsår: 1929

Upptecknat av: P. P. Rönner

Adress: Torshagen, Sjögränd

Berättlat av:

Född år i

40

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Beträda handel med han reste dit.  
En gång efter hemkomsten från en  
stadsresa förvärfvade han kyrkofolket  
i Berga. I staden hade han köpt  
en del då mycket komma svavelständer.  
stichorna, som han medföde i fisker.  
När man efter gudstjänstens slut  
gick ut se kyrkan Tony Thorsen upp  
en ståndstjärna en buntan och ströket den  
en slag på kyrkväggen, då eld upp.  
sod, och sedan fände han därmed  
sin friga. Många av dem som voro  
vårdade till den lilla, för oss sena Fi.  
dessa barn på enkla episoden, blev rent

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: P. A. Larsson.

Härad: Sunnerbo.

Adress: Torng. Sjögar.

Socken: Berga.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1939

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

41

Bestörta och Thode som Rik Thorsen  
 hade varit borta och läst sig att Fred-  
 rik. Man läste för den tiden inga  
 tidningar och var nog i förig till-  
 stånd med de nyheter som  
 man ibland kunde få från Tulas  
 om för kyrkans eller omvärlden.  
 Thorsen ville dock att förklara för  
 den stora uppgivningens stora betydelse  
 för alla människor i det dagli-  
 ga livet och det skulle även visa  
 sig att man hade rätt. Det dröjde  
 inte så långt länge därefter förrän  
 de andra försökerna tillade vägen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

42

Landskap: Småland. Upptecknat av: J. V. Johansson  
Härad: Funnebo. Adress: Tollarp, Sjögrus.  
Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
Uppteckningsår: 1939. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV  
—\*—

Toll varje hem. Eldkon med flinta, stål  
och fröske såväl som skottman och  
eldsprungna fisk läggs under järn  
attred. Det var en mängtusenier med  
Toll, som fick ge vita för den luga, geni  
absolut uppföringen på detta område.

Peter i Byggn, Sjögrus, var  
en "färdig" som levde i mitten av  
1800-talet och gjorde statuer, medfärd  
i hemmet uppförda landmannadator  
samt hemmet salt, salt pill, kväfsch,  
kaffe och socker m. fl. andra varor blev  
han avfärdade på Byggnbarken söndagen  
efter hemkomsten till hemmet hos

6186

ACC. N:R. ....

Landskap: Småland Upptecknat av: P. W. Larsson  
 Härad: Funbo Adress: Forlag, Lager  
 Socken: Berga Berättat av: .....  
 Uppteckningsår: ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV  
—\*—

43

~~Är~~ sig själv som inte i gärdarna, där  
 han hade affärsförbindelse. Han var  
 silunda järdhandlande men inte gärd-  
 förhandlande i egentlig mening.

Ommedelbart före släktens början  
 reste järdehandlaren ner till Västerås  
 eller Flinta härad och upphöpa linor  
 och handskar av linsmekarna därstä-  
 des. Linsast till bögar och rep till.  
 Handlade man sig av jernsaker som  
 Trärens bask besto denna vara. Tennor-  
 na köptes i någon stad eller av  
 någon järdehandlare med denna vara  
 på värmare håll, vilken hemtog den

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland,

Upptecknat av: J. J. Kärn

Härad: Jönköpings,

Adress: Torsås, Lagen.

Socken: Berga.

Berättat av:

Uppteckningsår: 1909

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

44

direkt från stambotten. Dessa ar.  
tillverksättas sedan på sön-  
dagarna vid kyrkan. Övriga redskap  
från slätten och hästskedet såsom kil-  
or handskedskap, vispar, brynbitar och  
bryntämlar, räfsor och räfsespinnar, hö-  
vägar och hösläpplar samt byråer  
tillverksatte de flesta själva.

Tobaks-handlaren sate på hö-  
starna med till Skåne, där de i Kristi-  
anastadsträskan uppköpte höstklass med  
Tobak. Efter återkomsten härifrån sål-  
des Tobaken till förbrukarna på Gung-  
by hästmarknad. De som då begynde

Tobakshan-  
del och tobaks-  
bruket.

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: J. W. J. Jansson

Härad: Sunnebo.

Adress: Torbjörn, Lagan.

Socken: Berga.

Berättat av: Fru Håkan Johansson +

Uppteckningsår: 1939

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

45

denna vara försägs mig med behovet  
därav för att det är framåt, d. n. s.  
till västra Röstmarsholm. Rök- och  
Tuggtobaken såldes ofta vidt och sm-  
det i Kuttingar, men dessa hade ju  
lika storlek, varför man kan säga  
att även smuset såldes ofta vidt. Det  
var ju den tiden möjligt att följa  
om man hade smus eller Tuggtobak  
i munnen. Tobaken var då mycket  
grön och när man hade en två "be"  
i munnen sköts läpparna ut på det  
syntes mer än väl och under tiden  
som brossen tuggades växte den och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: M. B. Larsson  
Härad: Smålands Adress: Torlag, Lagan  
Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
Uppteckningsår: 1929 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

46  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

blev allt större och större. De gamla  
brukade säga, att den som hade  
en sådan Tobaksbuss i rum och  
sittade att njuta ut den i vagnfjär-  
ret på vägen, kunde den höra som  
hade skillevagnen ställa med den  
samma, ifall att hjulen gick över  
bussen. Om en hästvagnsbonde här  
i socknen sade att hans buss satte  
tvångast i Berga kyrka. Mannen  
ifråga var nämligen att använda sig  
av större Tobaksbussar än alla and-  
ra och i anledning härav var det som  
denna var uppkommit. Och det

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland Upptecknat av: A. Holmström  
 Härad: Funbo Adress: Trög, Lagan  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1929 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

47  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

gav ett malda smuset brukade gub-  
 barn lägga in allt för stora  
 tålet i rummen för gins. Det blev  
 därför nödvändigt att bjuda mycket  
 och man hade därför att det såg  
 ut som om en kvinna hade utömt sin  
 spilling, och en storsåse av smus  
 spottat. En del personer smusade i  
 nästan och det fanns sådana gubbar,  
 vilka voro smusiga i hela ansiktet. På  
 karn hade sina stora afstannspipa  
 med långa skaft. Man hade ringa  
 cigarrer, men när det var gillen och  
 samkväm hade värderna en samling

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: J. H. C. Larsson.  
 Härad: Sunnebo. Adress: Torlag, Sagan.  
 Socken: Berga. Berättat av:  
 Uppteckningsår: 1929. Född år i

48  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

rökpipor uppställda i en jirphylla.  
 När rökningen skulle börjas överräk-  
 nas en jirpa till de röken som inte  
 gjordes med sig sedan samt Tobaks-  
 skattens till alla röken, som där  
 en jirpa upphängda Tobaken för att  
 stoppa sin jirpa. När Tändsticket  
 till Tände man jirpan vid ett sådant  
 tillfälle med en springstikka, som  
 gick laget runt. När gubben sedan  
 hade rökat en stund holmade röken  
 in kraftigt i stugan, att man knap-  
 past sig varandra. I vänt till skulle man  
 ha kunna börja med ett sådant överräkande.

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland. Upptecknat av: N. A. Lennar  
 Härad: Emmets. Adress: Pöla. Lennar  
 Socken: Berga. Berättat av: Karl O. Falk  
 Uppteckningsår: 1844 i Pöla. Pöla 1917.

49  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

Smörhandlare gingo omkring i  
 gårdarna och uppköpa smör, och de  
 sedan avyttrade i Malmö och andra  
 städer. Rumsingen i Svänar, bedes  
 en omfattande affär för att få en  
 omfattande affär med denna vara  
 och köpte den i Råstlass till Malmö.  
 Pöpen Dahl för Svänar under  
 Svänar och var en annan sådan  
 smöruppköpare och Karl Tingemars  
 var i Bjunga, Ryssby socken, var  
 en av de sistnämnda som köpte upp-  
 köpare i dessa bygder.

Pöpen Dahl ~~bedes~~ bedes

Pöpen Dahl

ACC. N.º. 6186

Landskap: *Småland.* Upptecknat av: *J. H. K. K.*  
 Härad: *Smålands.* Adress: *Torsås, Ringen.*  
 Socken: *Berga.* Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: *1939.* Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

50

För närvara ställen, särskilt i Torsås  
 under Riksstads Berregjord i Östergöt  
 socken gjorde man sig av denna kon-  
 ting, den efter dåtida förhållanden  
 var god för tjänst. En påstaden  
 efter en omfattande provad blivit  
 färdigbänd var det flera gamla  
 och bekanta som hade sällskap, me-  
 till ständstaden för att sälja sin  
 vara. Påstaden användes till frist.  
 medel och de gamle brukade betala  
 att den varit god efterfrågan i städer.  
 na. I hemlän uphöjdes man olika  
 slags provant, men lagade gämnar

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: H. M. Larsson  
 Härad: Ämnebo. Adress: Trolig. Lagen.  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1959. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

vi, att man även hade en slant  
 till övers med sig hem för att klara  
 andra utgifter med etc., såsom också  
 kunde hända, lägga på mistadomen.  
 Utmärkt man även myskade jottasken  
 till färdhalsarna känner jag ty, men  
 det troliga är, att vi också varit färd-  
 igt här såväl som på flera andra ställen.

Utskriften till Stockholm och Oxadiplom.  
 andra större städer före järnvägar  
 tillkommer vore också en slant handels-  
 färder, som på sin tid lita mysk-  
 igt tala om sig. Allra uppköptes  
 på Gjengä, Allraums m. h. andra



ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. W. Sjöström.  
 Härad: Smålands. Adress: Törelse, Ingem.  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1939. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

52  
 LUNDS UNIV.  
 FOLKMINNES-  
 ARKIV

Störe marknad. Det skulle vara  
 stora och feta reor, som passade  
 till slakt, vilka uppköptes här för  
 att i drift föras till skaden och  
 där gå ut och till maten, för att  
 köttbehovet där skulle bli tillgodosett.  
 Det fanns de som köpte 30. ja, ända  
 till 50 par slaktreor för en marknad.  
 På den tiden var de flesta av dem  
 försedda med ett särskilt härför  
 avsett marknadslok, s. k. skake.  
 Skaket, som var täppt av en eller  
 två par träslä och med vridna vid-  
 gor om djurens balon, hade till

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland. Upptecknat av: P. H. Olsson.  
 Härad: Funbo. Adress: Störlag, Fager.  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1929. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

53

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

uppgift att sammanhålla dem  
 i jar, när de skulle drivas den  
 långa vägen upp till Skokholm.  
 Men det nämligen inte en hörd  
 till varje jar bes, utan var det  
 bara ett jar till för Karl, som följde  
 den långa driften. Också kunde ibland  
 vara svårdiga och ville gå av vägen.  
 I sådana situationer såväl som vid  
 tränga och besvärliga möten kunde  
 jagisarna få ett mycket smärtsamt  
 gånge arbete innan driften åter  
 kommit i gång. Men det sågs  
 att när ledningen gick några mil på

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

54

Landskap: Småland. Upptecknat av: J. H. Rönner.  
Härad: Sunnebo. Adress: Förlag, Väner.  
Socken: Berga. Berättat av:  
Uppteckningsår: 1939. Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Lantvägen blev fjärran mycket sparsam  
och sedan var det betydligt bättre  
att framföra trafik. Men.

Det blev snart en regel  
sedan järnvägsarna var färdiga för  
allmän trafik och då översteg de  
den lantvägs transporteringen av  
varor o. d. betydligt. Anledningarna till  
sålunda lantvägs varit dåliga, varför  
det nu inte är möjligt att in-  
träffa närmare upplysningar angä-  
ende dessa uppdag. Men man kan  
föreställa sig att det var en prestation så  
god som någon när det gällde

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland. Upptecknat av: J. H. R. Rasm.  
 Härad: Ämnebo. Adress: Torshög, Ämnebo.  
 Socken: Berga. Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1939. Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

att föra de som den 40 mil långa  
 vägen till huvudstaden och följa  
 för deras värd och underhåll under  
 tiden samt att sedan efter ut-  
 rättat ärende gå till för samma  
 väg hem igen.

I fjärderna som jag var  
 det i regel långa rader med skjuts  
 och i samma sällskap. År 1850  
 var det många pojkar i Västra-  
 mörarsten, som ofta var ute på "fö-  
 raväja". De reste tidigt på måndagsmör-  
 gonen från hemmet upp till Torshög  
 masugnen, där den smälta järnmalmen

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N.R.

Landskap: Småland, Upptecknat av: P. H. Larsson.  
 Härad: Sunnebo, Adress: Torlas Lager.  
 Socken: Berga, Berättat av: L. G. Johansson  
 Uppteckningsår: 1939. Född år 1881 i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

56

i Rastor jålstådes och Rördes till  
 Större jånbuch, där värest jånbuch skul-  
 de ytteligne beståas. Sedan tog  
 man loss an det där hamnsmed  
 da jånbuch och Rörde det den Rånga  
 vägen ner till Rånstätt i Skåne och  
 och ner till Rånstätt. Till den  
 loss fick man brännvin och Rån-  
 stätt till Rånstätt i Rånstätt  
 och förköping. Så man på under  
 natten mellan Rånstätt och Rånstätt  
 återkom från en Rånstätt Rånstätt. Rånstätt  
 man varit borta under hela veckan  
 och förköping för Rånstätt och

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: J. H. J. Jansson.

Härad: Sunnerbo.

Adress: Torshög, Lagan.

Socken: Berga.

Berättat av: R. G. Johansson + 1915

Uppteckningsår: 1939.

Född år i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

57

ihet var 60kr. Man kan förväna sig  
över att detta kunde vara möjligt, att  
utföra på juss länga och krävande  
transporter för en liten ersättning,  
men det var inte en juss för den  
tiden och dess värde var för betyd-  
ligt högre än vad man nu är  
van vid.

Att en färdesa skulle för-  
togs gällde det i första hand att  
bestämma resällskap och det kunde  
vara många förfrågan från en eller fle-  
ra byar om gjord resällskap. Det  
var nämligen en flera resor skulle

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

58

Landskap: Småland.

Upptecknat av: P. H. Rönner

Härad: Funnebo.

Adress: Torlag, Vagn.

Socken: Berga.

Berättat av: L. G. Johansson

Uppteckningsår: 1939.

Född år 1833 i Väners, död 1915

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Viktigt att färdkartorna hade påb-  
shop på den långa resan. Det kom  
de hända att man körde söder vä-  
gen eller själva kasset i diket vid  
vägkanten. Men inräffade det ibland  
att hästen blev ridd och slog i sken,  
då ganska hotande situationer upp-  
stod. Vagnen var heller inte fullt  
säker för fastiga trafikant. Hästskio-  
: de stora skogarna hade banditer  
sitt tillhåll och under nattetid hölls  
de sig framme för att röva och  
plundra de vägfärande. Bistyrare-  
gärdar och bögar väntade landsvägen

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland.Upptecknat av: A. H. Rönner.Härad: Tunnsbo.Adress: Stora Lagan.Socken: Berga.Berättat av: L. G. JohanssonUppteckningsår: 1939.Född år 1815

59

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

voro ofta tillhåll för opålitliga in-  
divider. På samma gång som de  
också besökte de många resenärerna  
till att stanna till för att resa.

På var det frägen om gjäva  
närströmmen. Vagnen och borden  
skulle tillåtas och insmörjas innan  
resan antändes. Matsäck tillagades  
att rätta under hela resan. Den  
medtog i ett s. k. matbordsstom, som  
gick plats i ett rum av träsken eller  
och bände det fast bänken. Förkar-  
ten införde sig släpklide under resan.

Färdhasterna hade sina vagnar

Skriv endast på denna sida!



ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland, Upptecknat av: P. A. Hansson.  
 Härad: Tunnersbo, Adress: Torsås, Sagan.  
 Socken: Berga, Berättat av: L. J. Johansson.  
 Uppteckningsår: 1939, Född år 1833 i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

60

rasteställen och plats för matskåp.  
 Några pretentioner på bekvämligheten  
 fingo de inte ha, varken för sig själ-  
 va eller för hästen.

Det var en upplevelse för en  
 ung smålandsungling att för för-  
 sta gången få gå in en sådan lång-  
 resa. De frammanse bygdernas olika  
 sidor uppmärksades då för hans ögon.  
 Styhögt höjde sig Torsås med sin  
 kala fjärra över omgivningen. Upp  
 mot toppen på den östra bergväggen  
 hängde bergspångarna i linor. De sågs  
 ut som vägar för den som nere på

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: St. Ramm.

Härad: Tunmenas.

Adress: Trolarp, Lagan.

Socken: Berga.

Berättat av: R. J. Johansson.

Uppteckningsår: 1939

Född år 1873 i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

61

Bergets för betraktande den i dess vild-  
liga arbete med att borra i berg  
och lösgöra malmen, som sedan  
föll ned till maskin. Redvid berg.  
Och Bergets norra eller nordöstra  
sida var maskinerna uppmun-  
da. Malmen distinktes med den  
och vräktes ner i maskinen. Det var  
en välbegärda i dessa nygar och  
man måste sitta en för fram-  
nygen medan denna drog upp. Det  
så dit, annars hade de nog inte  
kunnat få fram den på sätt som  
skilde för den stora kettens stull.

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: H. H. Hansen  
 Härad: Tunnebo Adress: Torslag, Rönne  
 Socken: Berga Berättat av: E. J. Jönsson  
 Uppteckningsår: 1919 Född år 1833 i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

På vintern lyste elden från mas-  
 arnarna upp över nejden och följ-  
 hade Paulen ett storslaget skådespel.

Stenig. Jönköpings regementes  
 mötesplats var då på Skillingarps  
 och det var helt naturligt att den  
 var plats för ungdomarna i Rönne  
 och att det var intressant att få  
 göra bekantskap med den plats där  
 de skulle vara till att försvara  
 Skonung och fastland. Och när  
 militären var där församlad, försam-  
 made "färdämnarna" inte att stanna  
 till och besöka krigsmännen

Skriv endast på denna sida!

6186

ACC. N:R.

Landskap: Småland.

Härad: Sunnebo.

Socken: Berga.

Uppteckningsår: 1909

Upptecknat av: P. H. C. C.

Adress: Torshagen, Ryd

Berättat av: K. J. Johansson

Född år 1853 i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

63

Utl. Håll jämbart var de  
 Vallarna på samma mederna i  
 verktyget. Brevet var en berättelse  
 som intresserade, särskilt den förmå-  
 nigen i berggrunden och det skulptu-  
 rala stället, där Vänersjöns  
 för övrigt var en del av  
 sin verksamhet.

Vägen genom Sunnebo härad  
 ledde på den tiden delvis i stället  
 terrängens. Man brände björken på och  
 beistade mj. och gräsmarker. Man  
 var de flesta av dessa marker skogs-  
 kulturer och landskapet var fyllt av

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland.

Upptecknat av: P. O. Thoren

Härad: Tunmenbo.

Adress: Torsås, Lager.

Socken: Berga.

Berättat av: L. G. Johansson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1833 i

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

betydligt värre natur. Men varken  
 byggnaderna eller det här även då. De  
 flesta medeltida kyrkorna i Lager-  
 dalen står då i förfall. De  
 hade utsynat av biskoparna  
 Wollqvist och Thoren och detta  
 förklarar orsaken varför de förefaller  
 gamla och sköpliga. Prästerna  
 ville nämligen inte gå in på den nöd-  
 sa reparationen, men de står inför  
 beslut om att repara den med nya  
 timmer. Ljungby, Skanneda, Traryds,  
 Skaryds och Skallaryds gamla kyr-  
 kor ha alla sedan den tiden försvunnit

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: P. H. Rönner  
 Härad: Ämnebo Adress: Torsås, Lager  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1939 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

och ersattes med nya 1800-tals hus.  
 Vågar fick för det gamla  
 huset man inte på den tiden.

När man kom ner åt Skåne  
 där de vältiga slätterna med den  
 bördiga jorden öppnade sig, var det  
 som om man hade kommit till  
 ett främmande land, så märkte  
 var skillnaden mellan den kuperade  
 skogsbygden och den skånska slättbyg-  
 den. På återkomsten får en sådan  
 färderesa för första gången hade den  
 unge "färdhågen" mycket att berätta för den  
 i hemmet och hembygden, som aldrig förr varit med om

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 6186

Landskap: Småland Upptecknat av: P. H. Rönner  
 Härad: Emmets Adress: Torshagen, Lagan.  
 Socken: Berga Berättat av: \_\_\_\_\_  
 Uppteckningsår: 1929 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

En på lång resa utgjorde det  
 ena hufvudsaken, som väl  
 egentligen omfattade blott sock-  
 ren och dess byar, nämligen  
 maskinadplats och i en del fall även  
 häradets tingställe samt eventu-  
 ella stiftsförbindelser i en eller annan  
 annan grannförsamling, som motivera-  
 de dessa distinktioner.

Skriv endast på denna sida!